

A kép hátoldala

120.

RAFAEL VIKTOR (1900-1981)
Modern Ádám és Éva (Férfi és nő), 1927

Hátoldalon: Férfiportré

Olaj, vászon, 70x91 cm

Jelezve balra lent: Rafael Viktor Bpest. 1927

Kezdő ár: 5 000 000 Ft / 16 393 EUR

Becsérték: 8 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimated value: 26 230 – 32 787 EUR

KIÁLLÍTVA:

- Az UME (Új Művészek Egyesülete) első budapesti kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1928. február, katalógus: 180. (*Férfi és nő* címmel)
- Ausstellung des Ungarischen „Vereines neuer Künstler“. Künstlerbund Hagen, Wien, 1929. katalógus: 156. (*Mann und Weib* címmel)

120

Kádár Béla: Kávéházban, 1920-as évek közepe, magántulajdon

Fernand Léger: Vázát tartó, 1924-1927 magántulajdon

Fernand Léger: A munkás, 1920-as évek, magántulajdon

Az 1920-as évek második felében új impulzusok érik a progresszív magyar piktúrát. A művészeti közéletet ekkor a Nyolcak és a francia posztimpresszionisták hagyományait követő Szinyei Merse Pál Társaság, valamint a KUT csoportosulás már befutott és elismert alkotóinak franciás irányultságú művészete jellemezte. Ezt a közeget frissítette fel az emigrációból visszatérő progresszív művészeink friss szemlélete, valamint a Képzőművészeti Főiskolán Vaszary János körül csoportosuló fiatal festők új művészete.

1924 és 1926 között tér vissza Magyarországra többek között Berény Róbert, Kassák Lajos és Bortnyik Sándor. Kassák újra lapkiadásba fogott, Bortnyik pedig megnyitotta a Műhely nevű magániskoláját, ahol olyan művészek pallérozódnak, mint Victor Vasarely. Kassák, Bortnyik és Berény együttesen forradalmasítják a magyar plakátművészetet, és tipográfiát. A Bauhaus elveit átve radikálisan új vizuális szemlélet meghonosítására törekedtek a vizuális nevelésben és az alkalmazott műfajokban. Hatásuk ugyanakkor más művészeti

területekre is áttért, így például a progresszív színház, valamint a filmművészet területére. Vaszary János és Csók István körül ugyanekkor tehetséges fiatal művészek egész generációja nőtt fel a Képzőművészeti Főiskolán. Különösen a fehér korszakába lépő Vaszary szabad, a legfrissebb áramlatokra is fogékony szemlélete hat elementáris erővel a tanítványokra. Mindemellert Vaszary szervező tevékenységének köszönhetően nemzetközi kiállításokra is eljutottak ezek a fiatalok. (Rafael 1927-ben fődíjat is kap

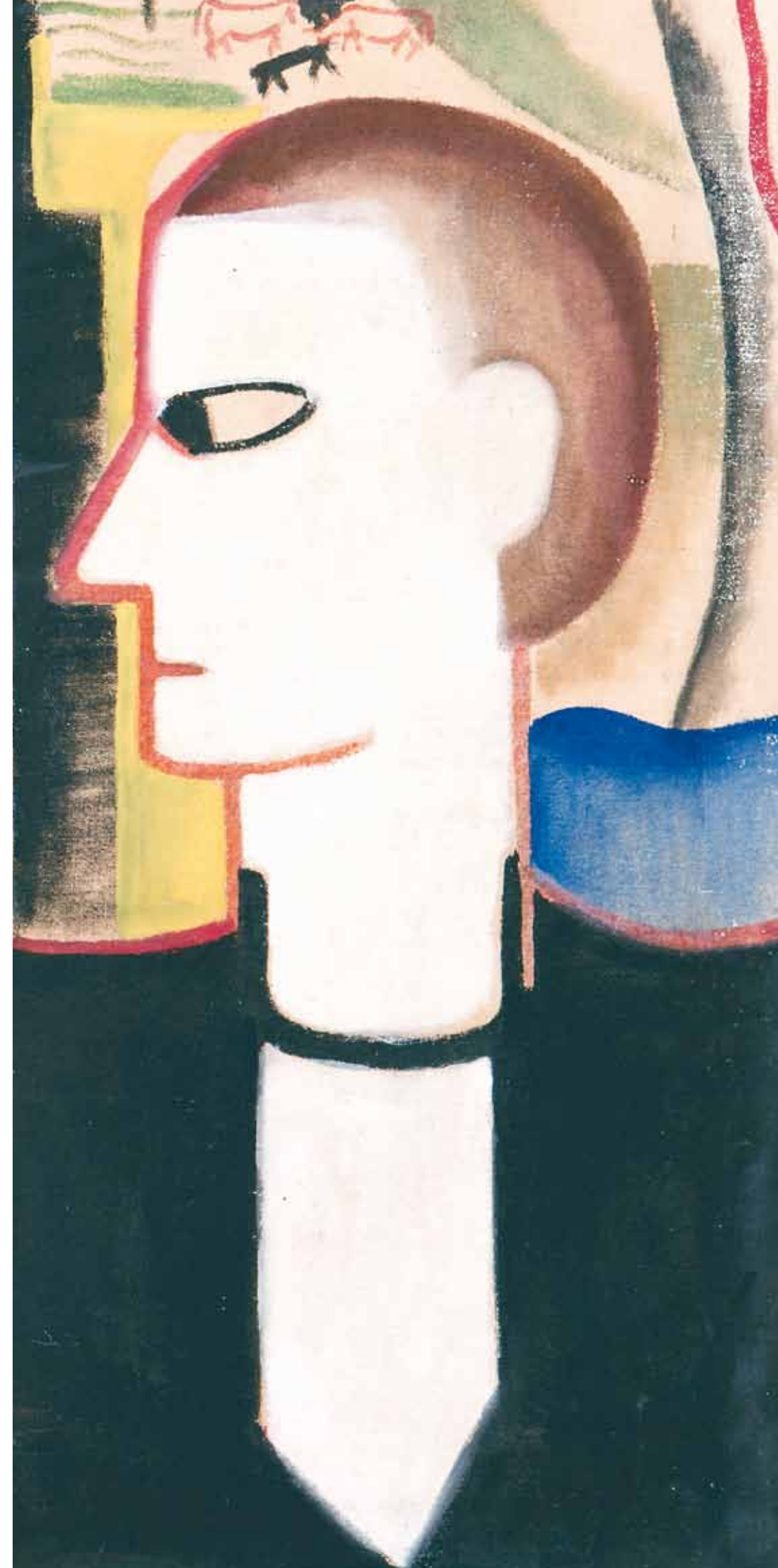

a Velencei Biennálén) Sőt, mesterük kísérletet tesz a fiatalok KUT-ba történő integrálására is. A nyilvánosság előtt ekkor teszi meg első lépéseit Bene Géza, Lahner Emil, Peitler István, Klee Zoltán, Hincz Gyula, Rafael Viktor, Vaszkó Ödön. Első benyomásait, meghatározó élményeit, Rafael is ebben a közegben szerzi. A korábbi nyergesújfalui művésztelep, majd rövid iparművészeti tanulmányok után, Vaszary növendéke lett a Képzőművészeti Főiskolán. Ahogy legtöbb pályatársa, úgy Rafael számára is vonzó, érdekes mindaz, amit ebben az időszakban a nyugat-európai haladó művészet jelent. A kubizmus Léger és Ozefant-féle hűvös tárgyilagossága, a német Neue Sachlichkeit újszerű narratívája, a Bauhaus képszemlélete, a film montázstechnikája egyaránt. Mindaz, ami az 1920-as évek második felében Berlinben és Párizsban felszínre bukkant, szinte azonnal az inspiráció forrásává vált a fiatal magyar pályakezdő művészek számára is.

Rafael festészete persze nem csupán Vaszary nyitott szemléletű oktatása és az emigrációból visszatérő progresszív alkotók hatására formálódott. Egy 1965-ös bejrúti nyilatkozatában maga Rafael is utalt rá, hogy az évtized elején, Nyugat-Európában tett tanulmányútjai során első forrásból ismerhette meg a korszak jelentősebb irányzatait és alkotóit. (1923-ban Párizsban járt tanulmányúton, később pedig Münchenben, valamint ösztöndíjasként Rómában folytatott stúdiókat.) Útjai során személyesen találkozott Kandinszkijjal, Picassóval, Braque-kal, Léger-vel és Kleevel.

A *Férfi és a nő* tökéletesen tükrözi az új impulzusokra nyitott festő innovatív szemléletét. A kompozícióban nemcsak az 1920-as években már klasszicizálódó kubizmus tanulságaira lelhetünk (különböző nézőpontok együttes alkalmazása, sűrítése, a formák sematikus, háromdimenziós geometrikus testekre történő redukálása), hanem a német expresszionizmus másodvirágzására jellemző montázsszerű komponálási technikát is felfedezhetjük. A festmény színkezelése, valamint a kontúrok által épp csak jelzett motívumok a francia École d'Paris és az Abstraction-Creation csoport tagjainak törekvéseit tükrözik.

Témáját illetően a *Férfi és a nő* meglepően közel áll Kádár Béla *Kávéházban* című alkotásához. Ráadásul ez utóbbi festményt a *100%* című folyóirat a *Férfi és a nő* készültének évében, azaz 1927 szeptemberében közölte. Kádár képén az előtérben ülő figurák által keretezett térben egy metropolisz nyugzsgő élete elevenedik meg, a 20-as évek geometrikus törekvéseit sommázó modorban. Talán épp e kép inspirálhatta Rafaelt saját alkotása megfestésére. Míg Kádár egy metropoliszt választ témájául, addig Rafael motívumai jellemzően magyar karakterűek. A két alak válla között húzódó léckerítéstől a gémeskúton át, a település „aligmodern” ábrázolásáig (Lovas kocsi – személygépkocsi; sorház – templomba igyekvők együttese) hazai élményekre, motívumokra utalnak. A hazai környezethez történő igazodás azonban nem jelent visszalépést, nem jelenti a természetelvű festésmóddhoz történő visszatérést, hanem a kor uralkodó, progresszív szemléletén keresztül kap formát Rafael e korai főművén.

Kaszás Gábor